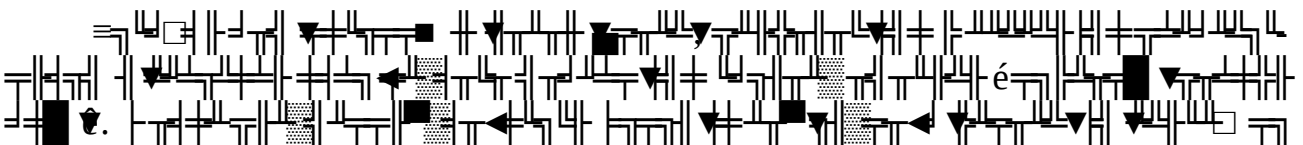

[illegible]

ФЛОРИАРІЙ ЖІНОЧОГО МОДЕРНІСТИЧНОГО ПИСЬМА (НА ПРИКЛАДІ ПРОЗИ ДАРІЇ ВІКОНСЬКОЇ)

Розгадуючи таїну жіночого «я», Дарія Віконська перебуває у «силовому полі» художньо-естетичних домінант письма Ольги Кобилянської. Тому в її творах змодельовано випробування любов'ю: еросом і агапе. Так, у «Споміні» казково-гарна хризантема символізує пристрасть жінки, жагу любові. Серед розкішного жовтого, лілієвого, білого квіту хризантем вирізняється одна, у якої «пелюстки зверху золоті, а зі споду – червоні» [1, с. 40]. У наступних рядках письменниця інтенсифікує червоний колір: «Такі червоні, що здається, багрова повинь претяся вперед, розливається по кучерявих пелюстках, як наглий вибух крові, як мимовільна сповідь придушеної жаги. Такі червоні, як цейлонські гранати, бургундське вино, спокусливі уста» [1, с. 40]. Символічний ряд вибудовується на засадах насиченості червоного кольору: яскраво-червоний колір граната, що проріс із крові Діоніса, атрибут Гери й Афродіти, розуміється як символ родючості, кохання і життя – насичений червоний колір вина, що візуалізується як темно-фіолетовий або глибоко-пурпуровий, виконує функцію супровідника кохання або ж символу розпусти – червоні уста жінки позначають пристрасть. Тож в образі золотаво-червоної хризантеми письменницею кодується Ерос Пандемос (Любов Земна, чуттєва).

Через Ерос Уранію (Любов Небесну, одухотворену) досягається любов-агапе. На нашу думку, цей рух умовно прокладається від білого цвіту філокактею до білих ірисів. Тіло рослини – її будова (корінь, біло, листя), умова її буття, тоді як суть буття – її цвіт: «Розцвіт – се об'явлення її душі, видний вираз того, що невидимо творить її найглибшу суть, <...> її найінтимнішу індивідуальність» [1, с. 25]. Час цвітіння обмежений однією ніччю, «вночі вона розкриває себе, щоби вранці завмерти» [1, с. 77]. Білі іриси символізують любов агапе, всеосяжну й безумовну. Описуючи цвітіння, письменниця фокусує увагу читача на їхній містично-таємничій красі: вони були «дивно вчисті. Нагадували радше астральні тіла, ніж живі квіти. Між місячним світлом і їхньою білістю, здавалось, було якесь особливе порозуміння» [1, с. 28]. Прикметно, що два різні прояви жіночої душі Дарія Віконська зображує на контрасті день / ніч, барвистий цвіт / білий цвіт, причому вночі ясніють білі квіти.

Вбачаємо, що завдяки такому підходу письменниці вдалось не тільки омовити жіночі іпостасі, а й окреслити призначення жінки. Зупинимось на символічному навантаженні квітів у творах «Весняної ночі» та «Ворота: 1. Літо. 2. Осінь. 3. Зима». Динаміка простору інтимності передається за допомогою діалогів двох жінок, що в символічно-часовій репрезентації утворюють цикл від народження до смерті любові. Прогулюючись літнім садом, молодша й старша обговорюють любов, її прояви. Вони обоє закохані, але по-різному. Їхня закоханість авторкою кодується у погляді на розу: «Роза Van Houtte розхилила глибоко свої червоні пухкі уста...» [1, с. 78], «Роза Van Houtte віддихала солодкими пахощами, <...> вони були веселі і сумні, і щасливі, що є разом. Кожна інакше, а проте обидві одночасно» [1, с. 79]. Осінньої пори все змінилось, ще більш віддаленішими стали очікування-сподівання любові жінок. А взимку констатовано загибель почуття. У «Весняній ночі» розмовляють Олена, старша жінка, і Любка, молодша жінка.

Спочатку Олена констатує іншість білих квітів, порівняно з кольоровими: білі рожі непорочніші, біла нікотіана містичніша. Далі вона стверджує, що хоча жінка й подібна до квітки, проте не може задовольнятися лише «рослинним животінням», «мусить працювати та змагати до щораз вищих цілей» [1, с. 77]. Любці жінка розтлумачує: «Жінки повинні, як квіти – квітнути <...>. Але не вільно їм, коли вже перекувіти, в'янути <...>. Коли жінка починає фізично перекувітати, тоді повинен розпочатись в неї другий, ще кращий розквіт: розквіт людської душі» [1, с. 78]. Відтак жінка повинна прагнути вищих цілей, у своїй любові вона має досягти агапе. Тож недаремно цей вимір любові письменниця кодує білими ірисами (символ Діви Марії, позначає чистоту, непорочність і віру), білими пільними лілями (символізує духовну досконалість у християнстві).

Отже, флоріарій Дарії Віконської кодує світовідчуття жінки, її внутрішній світ. Художній простір її творів розгортається на засадах опозицій ніч / день, білі квіти / кольоровий цвіт, ерос / агапе. Омовлюючи простір інтимності жінки, письменниця вдається до опису білих квітів вночі, завдяки чому досягає містично-таємничої атмосфери в творі й утверджує думку, що тілесна краса відображає духовну красу.

Література

1. Віконська Д. Жінка в чорному: Етюди, поезії в прозі, нариси, діалоги; Джеймс Джойс: Тайна його мистецького обличчя / упоряд., літ. ред., передм. і прим. В. Габора. Львів: ЛА «Піраміда», 2013. 108 с. + 76 с.
2. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії. Київ: Факт, 2008. 284 с.
3. Маланюк Є. Книга спостережень. Торонто: Гомін України, 1966. Т. II. 480 с.
4. Мафтин Н. Гендерна утопія й «код самості» в західноукраїнській прозі 30-х рр. XX ст. *Слово і Час*. 2009. № 6. С. 76–82.
5. Набитович І. Дарія Віконська – письменниця з княжого роду. *Дивослово*. 2017. № 6. С. 53–59.
6. «Райська Яблінка». Антологія української малої «жіночої» прози Галичини міжвоєнного періоду / упоряд., літ. ред., передм. і прим. Н. Поліщук. Львів: ЛА «Піраміда», 2014. 356 с.